

[Finansministeren.]

tets eller min medvirken, står vi naturligvis til rådighed.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1-3, ændringsforslag nr. 1, § 4, således ændret, §§ 5-30, ændringsforslag nr. 2, § 31, således ændret, §§ 32-96, ændringsforslag nr. 3, § 97, således ændret, ændringsforslag nr. 4, § 98, således ændret, §§ 99-118, ændringsforslag nr. 5 om en ny affattelse af § 119, § 119 i den ændrede affattelse, §§ 120-122, ændringsforslag nr. 6 om en ny affattelse af § 123, § 123 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 7, § 124, således ændret, § 125, ændringsforslag nr. 8 om en ny affattelse af § 126, § 126 i den ændrede affattelse, §§ 127 og 128, ændringsforslagene nr. 9 og 10, § 129, således ændret, ændringsforslag nr. 11 om en ny affattelse af § 130, § 130 i den ændrede affattelse, §§ 131-135, ændringsforslagene nr. 12-18 til bilag 1, bilag 1, således ændret, ændringsforslag nr. 19 til bilag 2 og bilag 2, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om Danmarks opsigelse af konventionen af 14. juni 1962 vedrørende oprettelsen af en europæisk rumforskningsorganisation (ESRO).

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. IX) findes i tillæg A. sp. 1577, fremsættelsen i tidenden sp. 1526).

Forslaget sattes til forhandling.

Holst: Det fremsatte forslag må vel ses som et resultat af, at sparekniven nu er nået til forskningsområdet. Forslaget tager sigte på, at vi melder os ud af ESRO, og den udmeldelse skulle foregå således, at meddelelsen skulle gives inden den 31. december

d. å., så den kunne få virkning fra den 31. december næste år. Det betyder dog ikke, at vort medlemsbidrag eller vor betalingspligt ophører. Den ophører først til den 20. marts 1972.

Den europæiske Rumforskningsorganisation, ESRO, blev oprettet af ti lande, deriblandt Danmark, for 6 år siden, og undervisningsministeren blev i 1964 bemyndiget til over en 8-årig periode at afholde de dermed fornødne udgifter, som man forventede skulle beløbe sig til ca. 44 mill. kr.

Det er altså dette medlemskab, man nu vil bringe til ophør, og derved skulle man ifølge budgetoverslagene kunne spare 10-11 mill. kr. i 1972-73, lidt mere i 1973-74 og op til 13 mill. kr. i 1974-75. Som grund for dette skridt angiver undervisningsministeren en bestående usikkerhed omkring det europæiske rumsamarbejde og Danmarks udbytte heraf samt de herskende økonomiske forhold. Jeg går ud fra, at der hermed menes de herskende økonomiske forhold her i Danmark, og det er formodentlig disse sidste, der har været den væsentligste årsag til, at forslaget er fremsat.

Da ESRO blev dannet, havde man som mål at fremme et samarbejde om en fredelig udnyttelse af de forskningsresultater, der kunne komme inden for rumforskning og rumteknik. Der er vel ikke noget europæisk land, der alene har mulighed for at klare disse meget store opgaver. Man kan vel ikke forvente, at andre lande end USA og Sovjetunionen kan anvende millioner eller måske nærmere milliarder af dollars og rubler på dette område. Det berører ikke alene rumforskningen; det berører også sådan noget som astronomi, fysik, geofysik, meteorologi, medicin og biologi.

Selv om månelandingerne nok er fantastiske resultater af forskning og teknologisk udvikling, må vi vel sige, at virkningen af en rumforskning i højere grad vil få indflydelse på vor hverdag og vise sig på væsentligt andre områder. Her forekommer det mig uhyre vigtigt, at Europa har en mulighed for at være med, og jeg kan ikke se andet, end at det har vi, og at det er et relativt beskedent bidrag, vi skal yde for at få lejlighed til at være med. Selv om det er et beskedent bidrag, er selve sagen og dens muligheder i fremtiden måske betydeligt større, end man umiddelbart får indtrykket

[Holst.]

af. Vi er nu medlem af en organisation, hvis erfaringer på det videnskabelige område der ikke kan være nogen tvivl om, hvis installationer efterhånden omfatter værdier på ca. 1,9 milliarder kr., en organisation, der på nuværende tidspunkt har opsendt fire satellitter og har fem andre satellitter på programmet. Der er altså ingen tvivl om, at selve organisationen ESRO har fungeret.

Herhjemme har vi haft mulighed for at nyde godt af disse forskningsmæssige erfaringer både i ionosfærelaboratoriet, Dansk Rumforskningsinstitut, elektronikcentralen og flere andre laboratorier, der dels har haft muligheder for direkte at deltage i udformningen af programmer, dels har høstet erfaringer, som man har kunnet arbejde videre på forskningsmæssigt. Vi må vel sige, at uden vort medlemskab havde vi ikke haft lejlighed til at få dette udbytte.

Jeg ser altså ikke rettere, end at vi forskningsmæssigt har haft et sådant udbytte, og at dette forskningsmæssige udbytte, så vidt jeg kan vurdere, har stået i et rimeligt forhold til de 44 mill. kr., som de første 8 års medlemskab vil koste os.

For dansk industri har erfaringerne måske ikke været helt så lovende, som man havde ventet. Det er således, at af de medlemsbidrag, der betales til ESRO, går en hel del tilbage til de respektive landes industrier i form af udviklingskontrakter, i form af leveringsmuligheder, og der stiles normalt efter, at 70 pct. af medlemsbidraget kan føres tilbage igen i form af disse kontrakter. Vi har ikke hele tiden haft lejlighed til at nå op på dette forventede beløb, men der er dog tegn i sol og måne på, at vi skulle kunne komme derop i fremtiden.

Her vil jeg gerne spørge undervisningsministeren direkte: er det ikke rigtigt, at vi i det sidste års tid har haft større kontrakter herhjemme, end vi har haft tidligere, og er det ikke rigtigt, at vi navnlig i fremtiden kunne forvente endnu større kontrakter? Det vil igen sige, at dansk erhvervsliv kunne have en mulighed for at nyde godt af den teknologiske udvikling, der er omkring forskningen af rummet, og kunne have godt af de impulser, der kan fremkomme ved, at der direkte placeres ordrer herhjemme. Vi taler så meget om industriens konkurrencevilkår i udlandet, og når vi normalt hører

herom, siger man altid, at det er de omkostninger, vi har her i landet, der gør det vanskeligt for os at konkurrere i udlandet. Jeg mener, det er en falsk opfattelse af problematikken. Det, det drejer sig om, er i virkeligheden, som det også har været fremhævet her gang på gang, en innovation, en fornyelse, en produktfornyelse, og her har vi et område, hvor vi har en høj grad af muligheder for at opnå produktfornyelse. Denne produktfornyelse vil vi vel ikke være unddraget fuldstændigt, hvis vi ikke var medlem af ESRO, men den ville være uhyre vanskeligere. Det ville være meget mindre rimeligt at forvente, at vi kunne komme ind i et sådant arbejde, hvis vi ikke havde dette medlemskab.

Det virker altså på mig og på socialdemokratiet ikke særlig overbevisende med de argumenter, som undervisningsministeren har fremlagt for at spare vort medlemsbidrag på ca. 10 mill. kr. om året.

Jeg vil meget gerne spørge undervisningsministeren, når det siges, at der har været usikkerhed om Danmarks udbytte af medlemskabet, om det ikke er en vurdering, som undervisningsministeren står ret alene om. Måtte jeg spørge, om den støttes af en vurdering fra forskningens fællesudvalg og fra elektronikcentralen, rumforskningsudvalg, rumforskningsinstituttet eller dansk industri? Så vidt jeg erindrer, har man netop fra dansk industris side sagt, at man ville anbefale, at man udskød denne opsigelse et års tid, således at man i højere grad havde et erfaringsgrundlag at bygge på.

Hvis det er således, at vi kunne få et større udbytte af for fremtiden at være medlem, må man nok sige, at medlemskabet ophæves på det for os kedeligste tidspunkt, nemlig på det tidspunkt, hvor organisationen har haft vanskelighederne med at blive etableret og med at blive startet.

Efter at have gennemlæst de argumenter, som undervisningsministeren har fremlagt for at ophæve vort medlemskab, må jeg på socialdemokratiets vegne sige, at disse argumenter ikke er af en sådan karakter, at vi mener, det er rigtigt at ophæve medlemskabet. Vi er dog ikke uvillige til i forskningsudvalget at diskutere spørgsmålet og se på, hvorledes en eventuel nyttevirkning af et sådant medlemskab i højere grad for fremtiden kunne komme på tale.

[Holst.]

Vi har også bemærket os, at det hedder i ministerens forelæggelse, at der vil åbnes adgang til senere at blive medlem, såfremt forholdene gør det muligt. Der vil jeg gerne spørge, hvilke forhold det er, der skulle gøre det muligt. Jeg går ud fra, at det udelukkende er de økonomiske forhold herhjemme i Danmark.

Juul-Madsen: I de 6 år, der er forløbet, siden ESRO, Den europæiske Rumforskningsorganisation, blev dannet, har man arbejdet med denne forskning, som er en forskning i rummet omfattende de kendte forskningsdiscipliner, men baseret på en ny teknik. Det har bl. a. været et af problemerne for den nye organisation, at ét var at opstille forskningsprogrammer og fremstille det, man forstår ved en nyttelast, der på sin færd gennem rummet kan notere de og de reaktioner, noget andet har været at få denne nyttelast samt de såkaldte nyttesatelitter på en betryggende måde op i rummet og på en betryggende måde ned igen. Der har været store problemer, og det er allerede antydning af den foregående taler — om end der blev sat spørgsmålstegn — at de resultater, man har nået i de første seks år, har været til dels skuffende og i hvert fald ikke har givet dansk erhvervsliv det udbytte og de fordele rent videnskabeligt og teknologisk, som var håbet og forudset, da ESRO blev dannet i marts 1964.

Jeg synes derfor, det er naturligt, at regeringen har sat et spørgsmålstegn ved Danmarks fortsatte deltagelse ud over den periode på 8 år, hvor Danmark frem til marts 1972 er forpligtet til at yde et årligt bidrag, der i de kommende år vil ligge væsentligt over de 10 mill. kr. pr. år. Hr. Holst kaldte det et beskedent bidrag. Det må dog immervæk være et spørgsmål om, hvorvidt man synes, at man for et bidrag af denne størrelsesorden får den fornødne valuta til gengæld.

Der står i bemærkningerne til lovforslaget, at der i den nærmeste fremtid skal træffes beslutning om deltagelse i andre væsentlige samarbejdsprojekter inden for forskning og teknologi, et samarbejde, som skal ske dels på basis af EEC-området, dels på basis af det nordiske område. Også ved afgørelsen af, i hvilket omfang Danmark skal deltage i

projekter af denne art, må det være sådan, at man vurderer Danmarks forventede udbytte af en deltagelse i forhold til det udbytte, vi kan få ved at koncentrere kræfterne om et forsknings samarbejde af anden karakter på europæisk og nordisk plan.

Hertil kommer, at det bl. a. gennem pressen er oplyst, at den rumkonference, der afholdtes i Bruxelles den 4. november — altså efter at regeringen havde truffet sin beslutning om at opsiges konventionen af 1962 — fik et forløb, der, så vidt jeg kan vurdere det, meget vel kan få konsekvenser for ESROs eksistensmuligheder fremover. Jeg har forstået det således, at der bl. a. skete dette, at Tyskland, Frankrig og Belgien nu er indstillet på, at de selv vil gennemføre et sammenhængende rumprogram, omfattende såvel de såkaldte nyttesatelitter som videnskabelige aktiviteter af forskellig art samt, hvad der var afgørende ved denne konference, et såkaldt løfteraketprogram, der på et senere tidspunkt kan indpasses i det amerikanske Post Apollo-program.

Det skal her siges, at nogle af de meget væsentlige problemer, der har været inden for ESRO, netop skyldes, at de hidtidige løfteraketter skabt inden for en anden organisation til dels har været en fiasko. Derfor er det vel rimeligt, at også dette indgår i overvejelserne.

Jeg kunne også spørge ministeren, om det, jeg her har nævnt, ikke betyder, at en bred deltagelse inden for rammerne af en enhedsorganisation i et fælles europæisk rumprogram i allerhøjeste grad er i fare efter den sidste udvikling, der er sket på Bruxelleskonferencen.

ESRO skal forske i rummet, men der skal bruges raketter til at bære nyttelasten op, og derfor er det overordentlig vigtigt og helt afgørende, at der kan etableres det nødvendige samarbejde mellem ESRO og de organisationer, der skaber løfteraketterne; det er som allerede sagt bl. a. her, der har været store problemer.

På hele denne baggrund, usikkerhed omkring ESROs fremtid og usikkerhed omkring den nytte, Danmark har haft af ESROs arbejde i de forløbne 6 år, finder jeg med henblik på, på hvilken måde vi bedst bruger vore midler, det er rigtigt, at regeringen har besluttet sig til at opsiges den konvention, der er omtalt. Man gør det jo med

[Juul-Madsen.]

bemærkningen om, at man er villig til at holde mulighederne åbne for en ændret beslutning, såfremt forholdene, når vi når frem til 1972, dels sandsynliggør, at der er ro omkring ESROs arbejde og fremtid i ESROs arbejde, dels sandsynliggør, at det er en fornuftig investering at fortsætte i dette arbejde.

På det grundlag skal jeg anbefale regeringens forslag.

Arne Christiansen: Jeg har forstået det således, at dette forslag til folketingsbeslutning nok fremtræder som et enkelt og lille led i regeringens økonomiske program, men at det lige så meget er affødt af opsigelsesbestemmelserne i konventionens artikel XVII. Dette sammenholdt med ministerens bemærkninger om, at regeringen vil holde mulighederne åbne for en ændret beslutning og også tage hensyn til resultaterne af de europæiske forhandlinger vedrørende den fortsatte rumforskning, må betyde, at Danmark ikke øjeblikkelig vil være afskåret fra de muligheder, som medlemskabet byder for forskning og for vor industri.

Medens der ikke hersker tvivl om den forskningsmæssige fordel ved medlemskab af ESRO, er det rigtigt, at dansk industris udbytte ikke hidtil har stået i rimeligt forhold til de årlige bidrag fra den danske stat til denne organisation. Grænsen for, hvad medlemslandenes industrier kan vente at få tilbage i form af kontrakter, er 70 pct. af medlemsbidraget. Her er Italien, Spanien og Danmark stadig bagefter, medens England netop har nået grænsen. Øvrige medlemslande har i flere år fuldt ud kunnet udnytte denne mulighed.

Man kan vel stille det spørgsmål, om det er det rigtige tidspunkt at melde fra, bl. a. fordi man står over for en række planer om kommunikationssatellitter, der igen vil stille krav om betydelige leverancer også til nødvendige jordstationer. Men nu er det imidlertid sådan, som også påpeget af ministeren, at opsigelsen først gælder fra 20. marts 1972. Perioden indtil da bør trods opsigelsesbeslutningen benyttes til fortsat at bringe dansk industri så stærkt ind i billedet som muligt, så vi også på dette område får det størst mulige udbytte af investeringerne, så vi får andel i teknologiske fordele i

form af den know-how-udvikling, som finder sted i ESRO.

I lyset af det kommende års udvikling sammenholdt med det forskningsmæssige udbytte ville det måske være formålstjenligt at undersøge, om Danmark kunne nøjes med at deltage i generalomkostningerne, som, efter hvad jeg har fået oplyst, beløber sig til mindre end 3 mill. kr., og så i øvrigt så at sige spise à la carte, det vil sige deltage i de projekter, hvor vi skønner vi har direkte interesse, både når det gælder den industrielle produktion, og når det gælder en placering i det fremtidige satellitkommunikationsnet i Europa.

Med disse bemærkninger kan jeg meddele, at venstre kan stemme for forslaget til folketingsbeslutning om opsigelse.

Samuelson: Jeg har ikke mange bemærkninger at føje til til de sidste talere, som oven i købet har haft den fordel, at de har besøgt området. Når det drejer sig om forskning og teknologi, er det jo altid meget vanskeligt at opveje fordelene mod de penge, man investerer. Det må mange gange blive en skønsag. Nu har vi altså foreløbig investeret ca. 44 mill. kr. i ESRO, og tendensen er stærkt stigende; udgiften bliver 10-11 mill. kr. i 1972-73 og vil stige yderligere.

En af forudsætningerne var jo, som det er påpeget af flere af de andre talere, at dansk industri skulle kunne få penge tilbage i form af kontrakter, der skulle gå op til ca. 70 pct. Det er altså ikke sket endnu, og hvornår det vil ske, er vel stærkt tvivlsomt. Selv om man udmelder sig af samarbejdet, skulle der være en chance for at komme ind igen på et senere tidspunkt, hvis man mener, at det er mere relevant.

Jeg har bemærket, at undervisningsministeren i bemærkningerne til forslaget antyder, at Danmark i den kommende tid skal træffe beslutning om deltagelse i andre væsentlige samarbejdsprojekter inden for forskning og teknologi, og jeg vil gerne spørge ministeren, om han kan løfte sløret for, hvad det er for opgaver, der venter i den kommende tid.

Mit parti mener, at som situationen er for øjeblikket, vil det være en fornuftig beslutning, at man opsiges samarbejdet med ESRO, men vi er selvfølgelig villige til at se på det i forskningsudvalget.

Poul Dam: Der er en enkelt ejendommelighed ved dette forslag, som jeg skal begynde med. Folketingsbeslutningen indeholder motiverne for selve beslutningen:

„Foranlediget af den bestående usikkerhed omkring det europæiske rumsamarbejde og Danmarks udbytte heraf samt de herskende økonomiske forhold“ osv.

Det er egentlig ganske overflødigt. Bestutningen står i resten af sætningen, og det er meget at forlange, at vi, der ikke mener, at de økonomiske forhold er helt sådan, som regeringen tror, skal stemme for det. Det ville være en skønhedsaktion at få fjernet disse motiver, som ikke kommer forslaget ved.

Det er et ganske overordentlig svært forslag at tage stilling til. Hvem af os, der er lægmænd på dette område, kan med fuldstændig sikkerhed sige, at Danmark ikke har fået noget udbytte af dette samarbejde, eller at vi har fået udbytte af det, eller hvad årsagerne kan være til, at vi eventuelt ikke har fået noget udbytte af det?

Hvis man tager det sidste først, kan man sige, at videnskabeligt udbytte af et sådant projekt får man vel kun, hvis man er villig til at ofre de fornødne penge til en følgeforskning.

Ser man på det fremsatte finanslovforslag, er der altså afsat ca. 11 mill. kr. til ESRO, mens der er afsat ca. 1,9 mill. kr. til dansk rumforskningsinstitut — det er væsentlig lønninger og andre grundudgifter — og så er der ca. 4 mill. kr. til følgeforskning, hvoraf det, der er de egentlige eksperimenter, det, der er de egentlige videnskabelige opgaver, tegner sig for noget mindre end 2 mill. kr. Det vil sige, at sådan som jeg har forstået sagen, har det været meget svært for dansk videnskab at præcisere de opgaver, som man gerne ville have løst i forbindelse med ESRO.

På det eneste af etableringerne, jeg har haft lejlighed til at se, det, der hedder ES-range ved Kiruna, er det f. eks. sådan, at de raketter, der opsendes, indeholder forskellige måleinstrumenter til forskellige videnskabelige projekter, som er etableret af medlemslandenes videnskabelige institutter. Her er der kun ved et par enkelte lejligheder danske opdraggivere med inde i billedet, og så vidt jeg forstod de folk, vi snakkede med i Kiruna, var sagen den, at man fra dansk

side simpelt hen ikke havde råd til at udnytte det apparat, som man altså selv var med til at betale.

Jeg tror, at hvis vi ikke har fået tilstrækkelig meget ud af dette foretagende, så er det, fordi vi ikke har givet de fornødne følgebevillinger, og så er fejlen altså snarere en for sparsommelig forskningspolitik end det modsatte. Det er forkert at spare på forskningen, det véd vi alle, men det er navnlig forkert at bruge et beløb, som ikke bliver fulgt op med en afrunding, fordi det medfører, at de penge, vi dog bruger, bliver misbrugt.

Hvis man læser rapporten fra ESRO for 1969, som jeg har forsøgt at arbejde mig igennem — det kræver en ganske betydelig videnskabelig kunnen på mange områder, som jeg ikke er i besiddelse af — får man i hvert fald indtrykket af, at der foregår et meget omfattende videnskabeligt arbejde, hvori folk fra en række lande samvirker, og hvis resultater i hvert fald på den rene grundforsknings område ikke er uden betydning. Den rene grundforskning, kan man sige, kommer ikke nødvendigvis det enkelte land til gode, men den kommer dog den samlede videnskabelige verden til gode, og det er en lidt uheldig sparsommelighed, hvis man mener, at vi ikke har råd til at yde vores bidrag til denne grundforskning.

Desuden er der visse ganske klare nyttevirkninger af ESROs arbejde. Man henviser her til det europæiske arbejde med kommunikationssatellitter, hvor man understreger betydningen af, at man har egne europæiske kommunikationssatellitter, så man ikke er afhængig af USA i den henseende. Man understreger også nødvendigheden af noget, som jeg synes ikke mindst for Danmark og andre nordlige lande må være af stor betydning, nemlig at der er satellitter til at kontrollere lufttrafikken og søtrafikken over det nordlige Atlanterhav. Også dette indgår som et af målene for ESROs satellitprogram. Igennem raketaffyringerne fra ES-range er der skaffet værdifuldt materiale og kan skaffes mere til belysning af den kosmiske stråling ikke mindst i polarområderne, hvilket både har betydning for navigationen i polarområderne og for hele den almene forskning af polarområder. Jeg tror, at vi som et land, der har ganske betydelige polare interesser, afskærer os fra et meget vig-

[Poul Dam.]

tigt forskningsområde, hvis vi går ud af ESRO på dette tidspunkt, og jeg mener, at sagen, som den her er oplyst i forslaget og de bemærkninger, der er knyttet til det, fortjente en langt grundigere opbakning. Jeg tror faktisk, man vil tage stilling til sagen uden tilstrækkeligt at forstå, hvad det drejer sig om.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne begynde med at takke de tre ordførere hr. Juul-Madsen, hr. Arne Christiansen og hr. Samuelsen for tilslutning til forslaget og sige til hr. Poul Dam, at det, som han betegnede som en skønhedsfejl, kunne man vel nok ændre på.

Hr. Holst, som stillede mig et par direkte spørgsmål, vil jeg gerne svare først. Hr. Holst spurgte, om det ikke er rigtigt, at vi har haft større kontrakter med ESRO end de tidligere år. Jo, det er rigtigt, det har vi. De første år har de kontrakter, vi har haft, været meget små og ubetydelige, men i det sidste år har de været større, og udbyttet har været større. Men når hr. Holst spurgte, om vi ikke kan vente større ordrer i fremtiden, så må jeg nok sige, at det vil være meget svært at afgøre noget om, for her kommer vi netop ind til det, som er beregnet i forslaget som den bestående usikkerhed om rumforskningsorganisationens fortsatte beståen. Det er rigtigt, som hr. Juul-Madsen nævnte det, at rumkonferencen i november måned viste en betydelig usikkerhed med hensyn til de fremtidige programmer og en udvikling, som måske vil kunne bringe enhedsorganisationen i fare, som hr. Juul-Madsen udtrykte sig.

Når vi har fremsat dette forslag, er det naturligvis med henvisning til denne bestående usikkerhed, ud fra ønsket om at kunne foretage besparelser og ud fra ønsket om, som hr. Arne Christiansen fremhævede det, at udnytte opsigelsesbestemmelsen, således at vi stod friere. Der vil, indtil medlemskabet ophører den 20. marts 1972, naturligvis være muligheder for at overveje, om der skulle være tale om at fortsætte medlemskabet, men netop her kommer prioriterings-hensynene ved vurdering af anvendelsen af midlerne til forskning i det hele taget ind. Der er tale om prioritering på to områder. Der er tale om at prioritere forskningsopga-

ver inden for landets grænser, og der er spørgsmålet om at foretage en prioritering over for forskningsprojekter på nordisk og international basis, som vi deltager i, eller som vi måtte ønske at deltage i.

Når hr. Samuelsen i den forbindelse spurgte, hvilke projekter der kan blive tale om at tage stilling til i de kommende år, skal jeg gerne nævne nogle af dem. Der er spørgsmålet om en udvidelse af det samarbejde, som finder sted i CERN — altså den store sammenslutning for atomforskning — der er spørgsmålet om forskningsprojekter vedrørende molekylær biologi, der er på nordisk plan, spørgsmålet om at fremme udbygningen af forskning vedrørende atomfysiksam arbejde i det, der hedder NOR-DAC, der har været andre projekter, som vel er gledet en del i baggrunden, vedrørende faststoffysik, og derudover kan der være andre samarbejds muligheder. Der ligger her en række store projekter meget vidt-rækkende både med hensyn til deres forskningsopgaver og med hensyn til de økonomiske forpligtelser, de vil pålægge delta-gerlandene. Netop derfor er det væsentligt at være friere stillet over for en vurdering af, hvorledes vi skal prioritere dem, og i hvilken udstrækning vil skal gå ind i dem.

I den forbindelse vil jeg gerne understrege, hvad hr. Holst og andre ordførere var inde på, at med opsigelsen af traktaten inden den 31. december i år, opsigelsesfristen, er medlemskabet fortsat gældende indtil 20. marts 1972, og som det er fremhævet i bemærkningerne til forslaget, er der dermed holdt muligheden åben for en ændret beslutning, hvis man måtte ønske eller finde det formålstjenligt og fordelagtigt at fortsætte samarbejdet.

Hr. Holst stillede mig derfor det spørgsmål, hvilke forhold der gør genoptagelse mulig. Jeg kan næppe svare fuldt ud, men der vil være spørgsmålet om rumorganisa-tionens fortsatte virksomhed, i hvilken form den fortsætter. Der vil være ikke mindst fra et dansk synspunkt spørgsmålet om, hvilke internationale og nordiske forskningsopga-ver vi skal deltage i, og i hvilken rækkefølge vi skal prioritere dem. Noget endegyldigt svar kan ikke gives i dag, og det tror jeg heller ikke hr. Holst havde ventet. Det er alle disse faktorer, der må indgå i overvejel-serne.

[Undervisningsministeren.]

Hr. Holst spurgte også, hvilken stilling de forskellige udvalg, der beskæftiger sig med forskning, har taget til dette forslag. Jeg kan nævne, at i forskningens fællesudvalg var stillingen delt; enkeltheder herom skal jeg oplyse nærmere i udvalget — dette gælder i øvrigt også de øvrige udvalg, som beskæftiger sig med forskningsopgaver på dette område.

Jeg håber med det, jeg har kunnet føje til her gennem de svar, jeg har givet, at det vil være muligt under udvalgsarbejdet at finde forståelse for, at det vil være rigtigt at foretage den opsigelse af traktaten, som her er foreslået. Den stiller os friere i den vurdering og i den prioritering, som vi skal foretage i de kommende år.

Holst: Jeg vil gerne takke ministeren, fordi han kunne bekræfte, at antallet af kontrakter har været væsentlig stigende og i år har været større, end det tidligere har været. Der er ting, der peger på, at det kunne blive endnu større næste år.

Der var én ting, som jeg gerne ville have haft lidt tydeligere frem. Er det således, at dansk erhvervsliv gennem de normale organisationer har anbefalet, at vi ophæver vort medlemskab, eller er det ikke rigtigt, når jeg mener, at man tværtimod har sagt, at på det foreliggende grundlag mener vi ikke at vi skal ophæve vort medlemskab, men i hvert fald se tiden an et år endnu?

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg kan ikke på stående fod huske de forskellige udtalelser. Jeg skal give oplysningerne i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udvalget angående videnskabelig forskning. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om forsvarrets organisation m. v. [af Kjeld Olesen m. fl.]

(Lovforslaget (nr. 66) findes i tillæg A. sp. 1497, fremsættelsen i tidenden sp. 1433).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om forsvarrets personel [af Kjeld Olesen m. fl.]

(Lovforslaget (nr. 67) findes i tillæg A. sp. 1505, fremsættelsen i tidenden sp. 1433).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forsvarsministeren (Ninn-Hansen): En gennemførelse af de foreliggende lovforslag vil betyde, at vi får et forsvar, der ikke kan forenes med NATOs strategi. Vor nuværende sikkerhedspolitik vil dermed ændre karakter. Vi vil heller ikke være i stand til at udføre de opgaver, som vi i øjeblikket gennemfører sammen med andre nationer i Østersøområdet. Styrkemålene vil blive så reducerede, at vi ikke vil være i stand til at imødegå et angreb i så lang tid, at bistanden fra vore allierede vil kunne nå frem. Mulighederne for at hindre en besættelse vil altså formindskes.

Ordføreren for forslagsstillerne har i sin fremsættelsestale følt sig foranlediget til at fastslå, at forslaget skal tages alvorligt. Der er jo noget i sig selv opsigtsvækkende ved, at en forslagsstiller siger, at hans forslag skal tages alvorligt. Hr. Kjeld Olesen siger (Folketingets Forhandlinger sp. 1438-39):

„Der er dem inden for regeringspartierne, der mener, at dette forslag har til hensigt at så splid mellem regeringspartierne, og at vi i virkeligheden ikke tager det videre alvorligt. Jeg må advare imod en sådan opfattelse. Dette forslag fremsat af et parti, der repræsenterer ca. 40 pct. af vælgerne, er kommet for at blive gennemført i principperne, før eller senere.“

Bortset fra at de 40 pct. rettelig burde have været 34,2 pct., er udtalelsen ganske klar. Jeg må forstå det således, at socialdemokratiet, hvis der kan opnås tilslutning dertil,